

• Край наш поліський

ЗАПОВІДНИК ПРОСИТЬ СЛОВА...

Якось у редакцію звернувся Віктор Клімук, лісничий Білоозерського лісництва (територія Рівненського природного заповідника). Він просив прийхати журналістів на Біле озеро і написати про стан справ довкола знаменитої водойми та про роботу охоронців заповідної зони.

І ось ми на теренах Більськовільської сільської ради. Їдемо до Рудки. Зліва під молодію гарною сосновою посадкою (можна сказати, молодим лісом) працюють люди у захисній зеленій формі. Це працівники заповідника оновлюють пограничні знаки своїх володінь. Беремо за провозагого Віктора Клімука і їдемо, куди вказує господар. Лісничий Віктор Романович – місцевий. Його батько все життя працював у лісі, тож син ще з дитинства знає, що таке ліс, і з зеленими шатами на «ти». Слід додати, що Віктор Клімук намагається опанувати всі природні науки, він не тільки спостерігач, але й дослідник.

ЩОБ розповісти, що хаїлює лісничого, насамперед треба розказати, що сьогодні представляє заповідна зона Білоозерського лісництва. Це – пам'ятник природи. З часом тут буде створено солідний біосферний заповідник (можливо, його назвуть Поліським). Вже вибрано місце під природничий інститут, проект у стадії погодження. Тут буде велика наукова база, де вчені досліджуватимуть релікти, щоб перейняти їх потенціал виживання для тих, хто полетить у космос до далеких планет. А життєдайність реліктових рослин зможе забезпечити життя астронавтам. А поки що...

Ми у болоті. Весняному, що проринається від співів перших перелітних птахів, джмелів і жучків на квітучих котиках різних видів верболозу. Площа заповідника сягає 8050 га лісів та імлістих боліт. До 1999 року він ще був ландшафтним заказником і нараховував 9760 га. Де поділися гектари заповідної зони, можемо тільки здогадуватися. Але це вже інша тема, і ми до неї ще повернемося. У заповіднику збереглися рідкісні болотні і лісові угруповання та види рослинного світу, типові для даної зони ландшафту. Це – вищі рослини, мохи.

Межує заповідник із Володимирецьким держлісгоспом і спецлісгоспом «Селянський ліс», а також з підсобним господарством Рівненської АЕС, землями СВК «Мульчицький» та СВК «Прогрес». Так зазначе-

но на карті.

Чим притягує до себе цей край? Більшість відпочивальників – гліцериновою водою озера. Науковців – доісторичними реліктами. Кому не цікаво поглянути на рослину, яку споживали динозаври? І ось вони: папороть, молодильник озерний, плауни. Тож наш шлях пролягає до перлини Полісся – Білого озера. Стоїть ще напівголий ліс. Світло-зе-

лені бруньки нарядили дерева в неїлонові шани.

(Закінчення на 11-й стор.).

28.04.2011 р.

Володимирецький лісництво №18.

ЗАПОВІДНИК ПРОСИТЬ СЛОВА...

(Закінчення.
Поч. на 2-ій стор.).

Пусто. Аж не віриться: жодної душі! І на КПГ немає збирачів грошей за проїзд до водного плеса. Ще хвилина-друга піщого ходу – і жадливі краєвид. Як залишилося сміття після останніх відпочивальників, так і лежить. Там, де стояли магазинчики, кафе, де за кожен клепот земля точаться кабінетні і відкриті війни між власниками барів і нічних клубів. Як стверджують, що вся прибережна зона подана «на кусочки» і вже давно приватизована, як у Воронках. А має бути перегляд усього цього землезавату! Та й як би там не було, «своє місце» треба прибрати!

Це не компетенція працівників заповідника. 50 метрів від води – ось звідси і починається їх територія впливу. 20 чоловік, включаючи 4 працівників лісової охорони з «Озерської дачі», фурами збирають сміття і вивозять десятками-сотнями возів.

– Ось бачите, на соснах спеціальною фарбою нанесені позначки, – показує лісничий. – До води ми не маємо доступу. А далі – вже наші володіння. Починається сезон, і для нас це головний биль. Йдіть порухайте, скільки від вогнищ залишилося слідів. А це – екологія, з якою у нас прийдеться не дружити.

Перед нами лежало неповторне Біле озеро. Чисте, аж камінці на дні видно за десять метрів від берега. Посередині кричали перелітні чорні «курочки» і по-важно та безпечно пливли дикі качки. Озеро займає 453 га, живиться річками Лоток, Веселуха та Березина. Досліджено тільки 26 метрів глибини. Не так давно приїхали вчені-водолази досліджувати дно. Але, за словами місцевих, щось там таке побачили розвідники, що зібравши свої речі і швидко поїхали. По секрету сказали тим, хто їм носив молоко, щоб «озером не зловживали».

А хто утримується від підводного полювання? Адже не будеш сидіти на березі та чекати, допоки знаменитий угор вилізе на берег

«пастися»? Правда чи ні, але знавці хлопці-рибалки розповідали, що в озері морська риба траллялася. Як вона туди потрапила? Загадка природи.

Ще наше Біле озеро славитися озами. Це – останці вмираючого льодовика. На Рівненщині вони стрічаються тільки у нас. Скоро ними торгуватимуть, як бурштином. Що не крок, то дивина. Піщані дюни і сосновий бір. Ще тришечки вниз – ростуть куртинки, бруслиця, медвежі вушка, подушечки чебрецю – богородична трава. Далі – чорниця, вічнозелений плаун (якому мільйони років), папороть, ще нижче – багно. Більшості озера до сосни домішуються вільхи, що пахнуть зимою, берези, осики, активно трудяться мурахи, купаючи лапки у прибережній воді. Зразу за колишньою турбазою на самісінькій березі вибігла північна гостя – яліна.

Та найцікавіший болотний масив займає прадолину реліктової річки Березини, що протікала тут у далекій льодовиковий період і служила стоком для льодовикових вод. По формі річкової долини болото витягнуте і має 17 км довжини при ширині не більше 3 км. Зветься воно Коза-Березина. Тисячі років покоління болотних рослин, змінюючи одне одного і відкладаючи шар торфу, який іноді досягає 4 метрів.

І хоча нас болотом не здивуєш, ця Коза-Березина – надзвичайне явище. Серед болота тече річка Березина протяжністю 26 км, а поруч, як в музеї, зібрані всі основні рослинні угруповання боліт Полісся. Всі вони – до єдиного! – занесені у Червону Книгу України, включаючи і журавлину і рясичку, яка поїдає комах.

Можна багато розповідати й про урочище Теребуту, що на території Озерської сільської ради, або урочище Стави чи про річку Веселуху і річку Лоток. Ця місцевість не раз і не два ставила вчених в тупик, бо зібралися тут рослини, які ростуть не тільки біля і на болотах, але й у степу і в тундрі. Відповідно, флора дружно співживе із фауною. Тут наглядають працівники заповідника за

горностасом, норкою, бобрями, річковою видрою і борсучками, водною землерийкою і рястоніжкою. Зустрічається великий кіт – рись.

А вже про птахів – годі й говорити! Для них в Білоозерському заповіднику – справжній рай. Глушець, тетеруки, 12 сімей чорного делеки, колиця, гоголь, скопа, рябчик, орлики, кулики, журавлі сірі, крошніпа великий, очеретянка прудка, сорокопуд сірий, сова-пугач – це далеко не повний перелік птахів, за якими ведеться нагляд і дослідницьке спостереження. Як і за плазунами, занесеними до Червоної Книги природи.

У той день, коли ми були в заповіднику, його працівники в Озерцях садили молодий ліс. Інші, як вже ми розповідали, обновлювали «квартири». Тож і тема матиме подальший розвиток, і зустріч з природоохоронцями ще попереду, бо голій ліс і суха трава – не той показник для заповідника.

Але є й велике прохання до всіх, хто переступить межі заповідної зони: ви стаєте свідком і учасником поєднання минулого і сьогодення. Зелений світ, що через тисячоліття дійшов до нас, не повинен постраждати від вашої присутності на Білому озері. Рослини такі ж живі створіння, як і ви, тільки не можуть ходити і від вас утекти. Бережіть їх.

Галина ТЕТЕНЕВА.

На знімках Сергія СКІБЧИКА.
реліктовий світ Білоозерського заповідника.

